

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΜΙΑ ΣΤΗΛΗ

Ἀπὸ τὸ «Ἀστὺ» τῆς Πέμπτης ξανατυπώνουμε ἕνα ὁμορφο χρονογράφημα τοῦ Παπαντωνίου, ὁδίαφορο ἂν εἶναι γραμμένο καὶ στὴ μιχτῇ ἢ ἀλήθεια τοῦ τὸ σώζει—καὶ τέτια μάλιστα τσουχτερὴ ἀλήθεια ποὺ μπορεῖ νὰ πει κανεὶς πὼς καιρὸς εἶταν πὰ νάκουσε γιὰ νὰ νιώσουμε τί σημασία πρέπει νὰ δίνομε στὶς δημοσιογραφικὰς κριτικὰς. Οἱ κριτικὰς τοῦ Ξενοπούλου ἐξαιροῦνται δὲν εἶναι δημοσιογραφικὰς εἶναι φιλικὰς.

Πολλοὶ ἄνθρωποι θὰ ἔχουν σταυροκοπηθῇ εἰς τὸ θέαμα τῆς θεατρικῆς στήλης τῶν ἡμερησίων κατὰ τὸ 1906. Ἡ στήλη αὕτη, καθὼς εἶνε γνωστὸν, χρησιμεύει διὰ νὰ ξεύρετε ποῦ θὰ διασκεδάσετε τὸ βράδυ. Σπουδαία στήλη, διὰ πολλοὺς λόγους εὐνοήτους, Σπουδαιότερα δὲ διὰ τὸν λόγον ὅτι ἦτο ἡ μόνη στήλη ἡμερησίου, ἡ ὁποία πολιορκουμένη ἀπὸ τὸ ψεῦδος τῆς ἡμερησίου, ἀντέστη ὡς γενναῖος στρατηγός. Ἦτο ἡ μόνη ποὺ ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν. Ἐπεσον ἡ εἰδησις, ἔπεσε τὸ τηλεγράφημα, ἔπεσε τὸ ἀρθρον, ἔπεσε τὸ κοινωνικὸν ὑπὸ τὰ κανόνια τοῦ Μυγχαοῦζεν. Ἡ στήλη τῶν θεατρικῶν ἀνθίστατο. Ἐλέγεν «Ἀπόψε εἰς τὸν Ἀπόλλωνα τὸ δῶμα Πίστις, Ἑλπίς καὶ Ἐλεος». Καὶ ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους μίαν πρωίαν, ἀλωθεῖσα ἀπὸ τὸν Μυγχαοῦζεν, ἔπαυσε νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν.

Οἱ ἀναγνώσται ἐξυπνήσαντες κάποτε εἶδον τὴν φλεγματικὴν ἀγγλικὴν αὐτὴν στήλην, ἡ ὁποία ἐδοῦλε ταπεινῶς ἀλλὰ ὑπερόχως ὡς χρονόμετρον, νὰ λέγῃ τὰ ἐξῆς :

«Ἀπόψε εἰς τὸν Ἀπόλλωνα Πίστις, Ἑλπίς καὶ Ἐλεος, εἰς τὸ ὁποῖον τόσον ὥραϊα ὑποδύεται τὴν ἡρώϊδα ἡ κυρία Ἀλατοπιπεράκη.

Ἀντίο στήλῃ ! Ἐχάθῃ, τὴν ἐπομένῃν ἔγραφε τὰ ἐξῆς :

«ΑΠΟΛΛΩΝ. Μεγίστη ἦτο ἡ χθεσινὴ ἐπιτυχία τῆς καλλιτέχνιδος κυρίας Ἀλατοπιπεράκη. Οἱ θεαταὶ κυριολεκτικῶς ἔμειναν κατάπληκτοι διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ δαιμονίου τῆς ἡθοποιού. Ἀπόψε ὁ «Ἰωσίας ὁ Ἀκτοφύλαξ», εἰς τὸ ὁποῖον ἡ κυρία Ἀλατοπιπεράκη θὰ καταπλήξῃ.

τὴν ἐπομένῃν ἔγραφε.

«ΑΠΟΛΛΩΝ. Ἡ μοναδικὴ πλέον ἀριστοτέχνις τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου κ. Ἀλατοπιπεράκη κ.τ.λ.»

Διὰ τοῦ ἐνὸς τούτου συμπόρου ἐπὶ πλῆθος διπλῇ καταστροφῇ. Ἐχάθῃσαν δύο. Καὶ ἡ στήλη τῶν θεατρικῶν καὶ ἡ κ. Ἀλατοπιπεράκη. Ἡ πρώτη, διότι ἀπὸ ἀκάμπτου πινακίδος, εἰς τὴν ὁποίαν εἰδοποιεῖτο ἀκριδῶς τί θεάτρον ἔχει τὸ βράδυ, ἔγινε καραμοῦζα θριάμβων ἀνυπάρχων. Ἡ δευτέρα—ἡ κ. Ἀλατοπιπεράκη—διότι ἐπίστευσε πράγματι ὅτι εἶνε τὸ

ἀστρον τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς, ὁπότε τὴν ἐπῆρε πλέον ὁ διάβολος καὶ τὴν ἐδήλωσε.

★

Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τὸ πρῶγμα ἦτο ὑποφερτόν. Ἐφέτος ὅμως, εἰς τὸ 1906, ἔγινεν ἐπιδημία, τὴν ὁποίαν ἔχω τὴν ἰδέαν ὅτι εἰς τὸ χεῖμερινόν «Κατακλῦμα» δὲν θὰ παραλείψῃ νὰ ὑμνήσῃ ὁ Γ' ἰὼν καθὼς ὑμνήσε καὶ τὴν ἐπιδημίαν τῶν φόρων. Ἀπλάδῃ : Ὁ ἡθοποιὸς ἀποστέλλει καθημερινῶς εἰς τὰς ἡμερησίδας ἀνακοινωθέν (communiqué), διὰ τοῦ ὁποίου εἰδοποιεῖ πρῶτον ὅτι κατὰ τὴν χθεσινὴν παράστασιν ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὑπερέβη πᾶν ὄριον, δεύτερον ὅτι εἶνε ὁ Σείριος τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, τρίτον ὅτι εἰς τὸ προδεχῶς διδόμενον ἔργον θὰ καταπλήξῃ, καὶ τελευταῖον (ἀσήμερον, ἐπομένως τελευταῖον) τί παράστασις διδεται τὸ βράδυ. Ἐκεῖνο ποὺ ζῆτε ὁ κόσμος, τὸ ἀναγγέλλει τελευταῖον. Καὶ ἐκεῖνο ποὺ δὲ μᾶς χρειάζεται, πρῶτον. Ἰδοὺ καὶ ὁ τακτικὸς θεατροδημοσιογραφικὸς διάλογος τοῦ 1906.

Ὁ ἡθοποιὸς πρὸς τὸν συντάκτην τῆς ἡμερησίδος.

—Πῶς δὲν ἔγραψες τίποτα ποὺ ἔπαιξα χθὲς τὸν Ἰωσίαν; Ἐχάλασεν ὁ κόσμος.

Ὁ συντάκτης.

—Τὸ ἐλπισμὸν ἔδωκα ἀπὸ τὸ γραφεῖον νὰ τὸ θυμηθῶ.

Ὁ ἡθοποιός.

—Εἶν' ἀνάγκη νὰ κοπιᾷς; Τὸ γράφω μόνος μου καὶ σοὺ τὸ στέλνω.

Τὸ ὁποῖον καὶ γίνεται. Τὸ γράφει μόνος τοῦ, τὸ στέλνει, καὶ δημοσιεύεται... Ἐννοεῖται πλέον ὅτι δὲν ὑπάρχει λέξις τὴν ὁποίαν νὰ λυπηθῇ, γράφων ὁ μετριόφρων ἀνὴρ τὴν ρεκλάμαν τοῦ, δὲν ὑπάρχει ἐπίθετον τὸ ὁποῖον νὰ φιλαργυρευθῇ, δὲν ὑπάρχει δισταγμός τὸν ὁποῖον νὰ αἰσθανθῇ. Λαμβάνει 500 γραμμάρια καταπλήξεως, ὀλίγον δαιμόνιον, ὀλίγον δύναμιν, ὀλίγον ψυχολογικὰς μεταπτώσεις, ὀλίγον ἐξοχος, ὀλίγον ὑπέροχος, ὀλίγον εἶνε κρῖμα ὅτι δὲν τὸν ἤκουσεν ὅλη ἡ Ἑλλάς κ.τ.λ. τὰ βράζει καὶ σεβδίζει.

★

Κατ' αὐτὸν τὸν τράπον ἡ θεατρικὴ στήλη τῶν ἡμερησίων, ἐκείνη μὲ τὰ ψιλά στοιχεῖα, ἡ πρῶτην περιφρακτός, αὐστηρά, ξηρά, ἀκριδῆς, ἀπλὴ καὶ λακωνικὴ ἔγινεν ἀπεριφρακτός μάνδρα ὅπου εἰσεπλήθῃσαν ὁ πληθυσμὸς ὅλων τῶν θεάτρων, μέχρι ὑποδολέως, καθ' ὃν τρόπον κύμα διαδολώσεως ὀρμῇ εἰς ἐνθουσιῶν ἱδρῶμα, ρίπτων κάτω γρονθοκοπημένους τοὺς φουρούς. Θέαμα δηλαδὴ ἀναρχίας, πρώτης δυνάμεως. Ὅποιος θέλει παίρνει ὅ,τι ἐπιθυμεῖ, ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, ὅ,τι δὲν θὰ εἶχε χωρὶς ἀναρχίαν: Τί θέλει; Δαιμόνιος; Γίνεται. Ὑπέροχος; Γίνεται. Ἐξοχοδαιμονιοῦπέροχος; Ἀμέσως.

ψυχαῖς τῶν παιδιῶν σας, πῶς σὲ κάθε κίνδυνον, σὲ κάθε μεγάλη περίστασι πάντα κι' ἐγὼ ἔσκουζα γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἐθνισμοῦ, τῆς θρησκείας καὶ τῆς Πατρίδος· καὶ κοινολογῆς πῶς πάντα μου σὰς ἀγάπησα, ἀδέρφια μου, σὰν κόρη τοῦ ματιοῦ μου· ὥστε ὁποῦ ἐκεῖνοι οἱ δαίμονες κατορθώνοντες τὸ σκοπὸ τους νὰ νὰ με καταψηφίσετε, ἤθελε χαροῦνε πῶς ἐκάμετε τὸ κέφι τους· γιὰτὶ ἐτῆς ἤθελε δείξετε πῶς δὲν σὰς κόφτει τίποτες γιὰ ταῖς ἐδικαῖς μου ἀρχαῖς καὶ γιὰ τὰ δικά μου αἰσθήματα, ὁποῦ εἶναι καὶ δικά σας, μὰ ἐξεναντίας πῶς ἐμὲ καὶ τὸ Λα-σκαράτο μᾶς ἔχετε 'στὸ ἴδιο κατάστιχο, ἢ καὶ πῶς εἴστε πουλιὸ προσκολλημένοι σὲ τοῦτον τὸν ἀντίχριστο, γιὰτὶ ἐπιστέψετε 'στὰ λόγια του.

Ναὶ πλὴν ἐσεῖς, ἐγκαρδικὰ μου ἀδέρφια, ἐμπήκατε εὐθὺς μέσα 'στὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδιάς του, καὶ σὲ στρίψι ματιοῦ ἐξανόξετε ὅλα τους τὰ σατανικά σχέδια, ὅλα ὅσα ὀργανίζανε ἐναντίον μας, καὶ ἴσια ἴσια μὲ τὴν ἐκλογὴ ὁποῦ ἐκάμετε ἀποδείξετε καθαρά καὶ ξάστερα, πῶς δὲν θέλετε νὰ με γδύσετε ἀπὸ τὰ λαμπριάτικα σκουτιά μου καὶ νὰ με 'ντύσετε μὲ τὰ Λασκαράτικα, καθὼς σὰς ἐπαρκαίναι ἐκεῖνος ὁ ἐπικατάρτος, ἐξεναντίας μὲ τὴν ψηφὸ σας ἀποφασίσαιτε πῶς ἐγὼ νὰ φορῶ τὰ λαμπριάτικα, κι' ἐκεῖνος τὰ γανωμένα, κι' ἔτσι πάντα νὰ μᾶς ἔχετε καὶ τὰ δυὸ σημαδεμένα, γιὰ νὰ ξεχωρίζετε τὸ ἀληθινὸ ἀδέρφι σας ἀπὸ τὸ Μπαστάρτικο.

Ἀπὸ τὸ Ἀηξοῦρι τῆς Κεφαλονιάς
ταῖς 24 τοῦ Μαρτίου 1862.

Τὸ ἀδέρφι Σας
Θ. ΚΑΡΟΥΣΟΣ

ΤΟ ΕΘΛΙ ΤΟΥ ΝΑΖΩΡΑΙΟΥ

Λυκαβητὲ, ποῦ ὑψώνεσαι γαλήνιος
Στὴν ἀγκάλῃ τοῦ ἀρμονικοῦ τοῦ ἀπείρου,
Κι' ὅταν μύδρες τὴν πλάση ἀλυσσοδέουνε
Κεῖνται μίαν σὺν θάμνη ἐνὸς ονείρου,

Λυκαβητὲ, σιτοῦ αἰθέρα σου τάχνόγελα
Ποῦ ἀργοσαλεύουνε φτεροῦγες τῶν ἐρώτων,
Στὸ μονοπάτι σου εἶδα κάποιον ἀπόβραδο
Ἀπέραντον ἕνα ποτάμι φώτων!

Κ' ἔτρεξα πρὸς τὰ κύματα τὰ ὀλόφεργα
Τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἀλλοιωτικῶν, τοῦ ὥραϊον...
Κ' ἦτανε τῶν πιστῶν τάχνόκερα, ἦτανε
Τὸ ξόδι τοῦ νεκροῦ τοῦ Ναζωραίου!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

σὺ τὸν ἔρωτα ἔχεις γιὸ
καὶ τὸ μεθύσι παραγίό.

Ἀστράψε καὶ βρόντησε
μέσ' τ' οὐρανοῦ τὰ πλάτια
μὴ γίνεται ξεφάντωμα
στ' ἀέρινα παλάτια;

Ἡ πλάστη ἔρωτος ἐρνέται
μέσα στὴ σκοτεινιά
κι' ἀφτὸς ὁ γήλιος κρύφτηκε
σὲ κάπνιν ἀγκυλιά.

Οὐρανὲ καταρανεὶ
παιγνιδιάρη καὶ ζουρλὲ
σὺ τὸν ἔρωτα ἔχεις γιὸ
καὶ τὸ μεθύσι παραγίό.

Ἡ ΓΡΙΑ ΣΤΡΙΓΓΛΑ (οἰχνοῦντας πέτρες). Κα-
ταραμένοι, ἡ ἀμαρτία σὰς πλημμύρισε, σ' ὅλο τὸ
χωριὸ δὲν ἀκούς οὐτ' ἕνα κλάμα, μόνε βλέπεις δα-
κρυσμένα μάτια ἀπὸ ἔρωτα καὶ μεθύσι.

(Οἱ κόρες πιδνούνται καὶ χορεύουν).

Κι' ἂν λέν κρῖμα τὸν ἔρωτα
τί ψέμα φοβερό

μ' ἀφτὸν ὁ κόσμος γίνηκε
ἐγίνεκα καὶ γώ.

Τίς πόρτες μανταλῶστε
καὶ κλείστε καὶ τίς νιές
τὰ μάνταλα θὰ σπάσουν
τοῦ ἔρωτα οἱ αἰτίες.

(Οἱ κόρες ξαπλώνουνται στὴν πρασινάδα ἄλλες
ἀνάσκελα μὲ τὰ χεῖρια σταβρωμένα πίσω ἀπ' τὸ
κεφάλι, ἄλλες πλάγια, ἄλλες πάλι μονάχα κάθονται
σταβροπόδι).

Α' ΚΟΡΗ. Μπα ἕνας ξένος ἰκεῖ.

Β' ΚΟΡΗ. Ἐ! ξένη ποῦθε μᾶς ἔρχεσαι;

Ο ΕΕΝΟΣ. Ἀπὸ μιὰ πολιτεία ποὺ οἱ ἄθρῳ-
ποι εἶναι δεμένοι.

Β' ΚΟΡΗ. Καὶ ποιὸς τοὺς ἔδεσε;

Ο ΕΕΝΟΣ. Πολλὰ ζητᾷς ἀπὸ μίνα κόρη, τοῦτο
μόνο ξέρω ὅτι ὅλοι εἶναι δεμένοι στὸ ἴδιο σκονί.

Β' ΚΟΡΗ. Καὶ δὲ λύνεται κανεὶς;

Ο ΕΕΝΟΣ. Ναί, στὰ ἑκατὸ χρόνια ἕνας, θέ-
λει καὶ τοὺς ἄλλους νὰ λύσῃ, οἱ ἄλλοι δὲ θέλουν,
κ' ἔτσι τρώει τὰ νιάτα του κοντὰ στὸ σκονί ἀφτὸς
ποὺ ἦταν λείτερος νὰ τρέξῃ.

Γ' ΚΟΡΗ (σιεῖς ἄλλες). Μοῦ φαίνεται πῶς τὸν
ξέρω.

Δ' ΚΟΡΗ. Βέβαια εἶναι γνωστός μας.

Γ' ΚΟΡΗ. Ἐ! ξένη δὲ μᾶς θυμάσαι;

Ο ΕΕΝΟΣ. Ναί τώρα ποῦρχομαι στὰ σύγ-
καλά μου μοῦ φαίνεται πῶς δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ
ποὺ σὰς βλέπω, μοῦ φαίνεται κάποτε ἄλλοτε νὰ
σὰς εἶδα.

Β' ΚΟΡΗ. Σὲ θυμᾶμαι ἀπὸ μικρὸ παιδί.

Ο ΕΕΝΟΣ (τὴ ζυγώνει). Μὰ καὶ σὺ τώρα μοῦ
φαίνεται γνωστή, μοῦ φαίνεται σὰ νὰ σὲ βλέπω κάθε
μέρα, μὰ δὲ μπορῶ νὰ νοιώσω καλά ποιά εἶσαι.

Β' ΚΟΡΗ. Μιὰ κόρη εἶμαι κ' ἐγὼ σὰν ὅλες
τίς συχωριανές μου.

Ο ΕΕΝΟΣ. Μὰ καὶ τίς ἄλλες τὸ ἴδιο...

Β' ΚΟΡΗ. Θυμάσαι ποιά εἶναι ἡ πρώτη φορὰ
ποὺ συναπαντηθήκαμε;

Ο ΕΕΝΟΣ. Βασανίζω τὸ μυαλό μου μὰ τοῦ
κάκου καὶ σ' ἔχω τόσες φορές δῆ...

Β' ΚΟΡΗ. Θυμήσου, θυμήσου τὴ βραδιά ποὺ
πρωτοεῖδες τὸ φεγγάρι μωρουδάκι τότε ἀκόμα, τοῦ
γελοῦσες τοῦ φώναζες νάρθη κοντὰ σου, σπαρταροῦ-
σες στῆς μάννας σου τὴν ἀγκυλιά λὲς κ' ἤθελες νὰ
πᾶς ἐκεῖ, ἔνοιγες τὰ χερὰκια σου γιὰ νὰ τὸ πιὰ-